

Գիւղա չունի եկեղեցի եւ քահանայ. Խոչպէս
տեղեկացայ մի արժանահաւատ աղբիւրից Ծիծ-
թափից գալու է իրենց Նախկին քահանան Հո-
յուելու իւր ցրուեալ բանաւոր հօտր...

կազմուանի ցրծուամբ:

1. Առ-Քէլք կամ Խոշ-Հեղուց (ձեր-
մակ վանք), իսկ Պուտերէն Ախե-ԿԱԼԻՍԱ գիւղ-
գիւղ Տին է, բաղկացած է ընդ ամէնը 33 անգ՝
209 հ. արտական եւ 190 հ. իրական բնա-
կչներով։ Անին եկեղեցի եւ հովիւ. պա-
րապում են գիւղացիք երկրագործութեամբ ու
անասնապահութեամբ. գիւղը ունի արգւանդ-
քարելահողեր եւ արօտատեղեր։

2. Գիւլ-Հերյան (Գյուլ-Գերյան) Նոր
զուտ հայ-կաթ, գիւլըս որը գտնում է Կարսից
30 վերստ հեռաւորութեան վրայ. գիւլը հիմ-
նուել է 1908 թ. յուլիս ամսից. բնակիչները
դաշտել են թիֆլիսի նախանդի բօրչալուի
գտաւոնի Ղօթուր-Բուլզալ գիւլղից՝ նեղուելով
վրացի իշխանների ձիրանեներում... Գիւլ-Հե-
րյանի այժման մնակինները եւ նախանդ Ղօթուր-
Բուլզալին ըստ Շիշ-Ղամբայնների օրինակն հե-
տեւելով՝ գիւլու և երկրիս Տէր Փօնիարքային,
թախանձանութեանդրելով իսպահութեան մնակու-
թեան համար Գիւլ-Հերյան կոչուած գիւլը, որի
բնակիչքը — Թերքեւմները — պիտի գալ-
թէն թիւրքիս... Յարգում էնցա խնդրանքը՝
Ղօթուր-Բուլզալցիք գնում են արժան գներով
թարաքամաններից նոցա աները — Խլճնուկ
իրմիթները — ու զալղում նոյն թումն Գիւլ-
Հերյան: Ի պատի Փօնիարքայի Տիմոն՝ Ղօ-
թուր-Բուլզալցինները թշյուռութիւն են սա-
ցել վերակունեն իրենց նոր գիւլը եւ անուա-
նելու «Եկիցաւ ետինսկոյ» (Елизаветинское).

Նշան թիւն է 150 արական եւ 124 իգական՝
34 տեղի՝ Յատկացուած է մնակիններն իրենց
առօրեայ ապրուսող հայթայթելու համար՝
995 թեսատին հող՝ Հող եւ ջուրը խիստ
պատուախն ու առաջարար է, դիւռում կայ մի
հին հայկական եկեղեցի, որը մտադրի են վե-
րանորոգել, առ այժմ դիւռը քահանայ չունի.
Կարու են մի սաւակ, զարգացած, իւր ս. կոչւնան
արագրութեան վրայ կադնած քահանայի հա-
յուի...»

3. Կաղզուան աւանում ապրում է
2 տուն Հայ-կաթոլիկ, որոնք պարապում են
տռիւսում:

Digitized by srujanika@gmail.com

1. Ըրահնում գտնվում է միակ Հայ-
կամպօնիկ գիւղ՝ Օլոր (Ոլոր) Ոլոր անոնով՝
ընդամենը 7 տունից եւ 40 արական եւ 31 իգա-
կան սեռին պատկանող բնակիչներով, գիւղա-
ցիք պարագում են երկրագործութեամբ, ա-
նասնապահութեամբ ու ներք բաւականաչի վա-
րելեանողեր ու այդիներով, որոնց հասցեով
բարեկցիցիկ կեանք են վարում:

2. Օլժի աւանում մի վերաբնակող ընտանիք :

ԱՐԴ-ՀԱՆՔ ՀՐԳ-ԼՈՒ-ԾԱ

1. Արդյահանի աւանում Յ ընտանիք. իսկ
շրջանում եւ ոչ մի ընտանիք:

Чирик, 14 Февр. 1909:

ԱՍՏՈՒԺԱՑՈՒՐ ԲԷԿ - ՅՈՎԱՀՄԻԿՆ

ԼԵԶՈՅԱՐԱԿԱՆ

04608 ԳՈՒՅՔԱՐԱՐԵՐԸ

アラカルト 2.

(C- μ - λ - β - δ - γ - ϵ):

72. Այժմ Վահագնի երցին վրայ նախ դիտենք այս սկզբունքներուն ճշմարտութիւնը, կարդալով անոր տողերը Հռատորական շեշտին համեմատ եւ անդամանելով.

ԵՐԱԿՈՒՄ | ԵՐԱՎԵՆ Ե- ԵՐԱՎԵՐ.

"Երկին եւ երկիր, հսու մէկ բառ կը համարուին, "ամեզգեքը նշանակութեամբ. անոր համար բայն ալ եզակի դրուած է՝ երկներ": (Է. 3:)

ԵՐԻԵՐ | Է- ՏԵՐ-ՆԻ ՃՈՒ.

Ածական եւ գոյական միասին լիտուանումը
մը կազմած են, չեշտը գոյականին վըայ է, զի՞
ան է հիմնական բարեց. «ծիրանին՝ ածականը
անոր ստուերն է, ըղանցքը, զարդ»:

Այս տողը միւսներէն շատ աւելի վածկեր
կը պարունակէ. 12 վաճկ. մինչ առաջին տողը

Ղ մայսի ուներ. սակայն երկայն տողը խօսապէս
երկու անդամ միայն ունի, բացատրութեան
պէտապիսութիւն մացնելու համար երկարած. իրաք
ըսել կ'ուզէ.

Երկներ | Եւ (ծովան) եղէքնիկն :
Ընդ եղեգան ի՞նչ | Ճճի ելուներ .

"Երշեգան", յատկացուցիչը շեշտ չունի,
"փող", յատկացիալին հետ մէկ բառ կը համարուի: (Է. 4:)

ለንተ ክሸቶና ቅዱ | የጊዜ ተረጋግጧት.

Ինչպես վերը “ծուխն է շեշտուած, հոս
ալ բոց ք: Ելաներս բայը “ծուխն եւ “բոց ց
գյականներուն քով ձեւական կարեւորութիւն
միան ունի եւ առանց շեշտի է:

ከ- እ- የ- ማ- ግ- ነ- ዘ- | ባ- መ- ዓ- አ- ክ- ድ- ደ- የ- ተ- :

Հսու “Հուըր” գոյականը իրբեւ ածական դրուած է, եւ կրնար առանց շեշտի մնալ, սապէս.

Դա հուր հեր | ուներ.

Սակայն նկատելով այդ Հուրը ածակա-
նին մասնաւոր կարևորութիւնը, պատշաճ կ'ը-
լսյ շեշտել զայն եւ այսպէս զարմացում գդա-
ցումը ուժգնորեն յայտնել։ Այսպէս ընկելու
պատշաճութիւնը աւելի որոշ է հետեւեալ
տողին մէջ։

Այս թե բաց | անէք օրինա.

Գեղեցիկ օրինակ մը որ ցցց կու տայ թէ
բացառիկ կարեւորութիւն ունեցող ածական մը
կնայ շեշտուիլ եւ անդամի մը կննդրունը դառ-
նալ առանց իր գյայհանը շեշտի իրաւունքն
անպատճառ զրիելու:

Այս տողին “ապա թէ ունաւելորդ կցուածի
մը երեւոյթն ունի. եւ որովհետեւ մեր անգիր
բանաստեղծները վանկ շատցնելու համար եր-
բեք աւելորդ բառ եր չեն գործաեր, այս տողը
ոյշոր է ըլլար կամ” որց ուներ մօրուս, եւ
կամ “ապա ևս րոց ուներ մօրուս, Այս վեր-
ջուց առաջ համար կան կ'երեւայ արդ յիշնեց
մէ՛ և կայ այն երգը որ փասխն անանական
զեղչետ թիւնը կը գովէ, կըսէ է էսէն ես քո-
պայիկ բամ.”... “անից (այսինքն ողու) ես քո-
երեստ ըսիմ.”

b = -2{z-2+2} {z-2} | -2{z-2+2} {z-2+2}

Պազման երգոց մէջ երկայն տողերով
Հաստակուորներ ալ կան, որոնք եւս երկու ան-
դամեւ բացեացած են: Զ. օ.

ՏԵՂ Հ-ԻՒ ՎԵՐԱՅ | Ե ՔԵ-Ա-Յ-Ա-ԲԵ-ՆՆ ԱՐԴ-Յ-Ե-Ք-Ի,
ՏԵՂ-Յ-Ր Տ-Ր-Ք-Ր-Ե-Ր | Ե Հ-Ա-Ր-Ն-Ա-ԲԵ-Ն-Ն Ս-Բ-Լ-Ի-Ք-Ի-Ն.

Նոյնպէս Են միւս կտորին տոլերը.

Հեծան-սրբ որդույն Արքունիքուն | ի ռեան քեզցիկն. Ե-հանըլ շամիւելու շիւելուն.

ԵՐ այլն:

Առաջին տողը 15 վանկ ունի, բայց իսկ
յին նշանակութիւնը երկու մասէ կը բացկանայ,
երկու անգամէ, եւ իսկապէս ըսկել կ'ուզէ.

ՀԵՂԱԿԱՐԱՎՈՐԻ ԽՈՎԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

„ Հեծան . քաղաքորմաթեան մը Ակարա-
գորսիմինը կը սկսի, եւ զինաւոր շեշտն անի
առաջին անդամին մէջ : “ Ի սեան գեղցիկի .
“սեան է օշատուած, զի գյականարար վա-
րուած ածական մ’է : Երկրորդ տողին երկրորդ
անդամին ածականներն շեշտելով եւ առանձին
անդամներու վերածելով՝ տուած պիտի ըլլայնիք
անդոց անդաման հղու մը եւ աւելորդ կարեւո-
րութիւն : Պարանին շիկափոկ ըլլալը չի կնար
բաղկատուիլ հիերաց հրեղն կամ մօրուաց բռ-
ցելէն ըլլալուն :

73. Գողթան երգոց տաղաւորական կողմից
ո նին նաեւ Ալիսայ ընտիր երգերը. օրինակի
համար կարդանք հետեւեալ կտորը.

Պառ-Հ աղբէն | հօրով հօրով.

"Հօրով մօրով", մէկ բառի տեղ դըւուծ էն, "Ճնողքով" լսել կ'ուզէ. զոյտ բառին վերջինը կ'առնէ շեշտու: (Տ. 3:)

Հայ խոյն | Ես-ի բոլոր | Այս ամեն
Արդիք | բռն | Հօգու հօգու,
Ու աշունք | պատի | պատի.
Սրբութ պահ-ն | լուս-ն,
Ու կարծ բարդ | ի բարդ-ն,
Ու կարծ բարդ | ի բարդ-ն,
Ու կարծ բարդ | ի բարդ-ն,

Աւհագնի երգին բոլոր յատկութիւններն
օրոքի այս համարին մէջ կարտափաղլիք։ Ընեն
առջ ամիսով խօսք մ'է։ ամեն անդամ բնական
պատճեամ մը մը, և տողէ տող իմաստը իհաշա-
կածեւ կ'ընթանայ, կրկնութիւններով, պէսսի-
սութիւններով և ընդլայնութերով։ Յանուկ իրը
կ'ընդգետ են։ Անդամենքը հաւասարաթիւ վան-
իքիք չեն բացկացած։ Քանի երբ զրուած են այն-
պիսի գերազանց դիրքերու մէջ որ, մարդ կը
ասիպէտ ներշնչեալ հանձարի գործ մը համա-
րիւ այդ տողենը։ — Ապրիս դռն հօրով մո-
րով, ու լիով ի սրաբիս արեւով ըստեն վերջ,
հիմանարի մեղուութեամբ մը կ'ա եղանէ։ Արաբիս

արեւնավ լոռեի. ու մնչո՞ւ ոչ “լցո՞ի սրտիկու աւ քիւով”, վասն զի կ'առզէ շեշտակել “արեւով” ու բառը եւ հակագրել զայն “կարմիր խնձորով”. ի՞ն հիանեաւալ տողին մէջ՝ թիշնու նաև մէ իրնծորն ու վարդը հոս փօփարեալութիւնն են. վարդը մանկան երեսն է, խնծորը՝ անոր պատերն. անցնողը պիտի զմույթի ու գարձողը պիտի համբորէ զմույթ:

Արիշ օրինակ մ'ալ դիտենք.

Քոյէ լուսո՞ւն | ունո՞ւ եւս |

Եւ ոչ թէ “գուրու ելայն” (Է. 5.)

Եւ աղոսո՞ր իբրէ՞՞ մ' | ունո՞ւ. |

Աղոսո՞ր իբրէ՞՞ մ' | ունո՞ւ. |

Նեսո ենթական դուրս թողած է այս կրկնութեան մէջ, այդքան զերծ է վնակերութիւը նոյն ընելու հոգէն: Սակայն այդ հետ ի՞ն յարաւու մովք պաշտիկ եւ հաճնիլ պէսպիստիւն մը կը մացնէ:

Զարչէ՞՞ | է՞ երեւն որոսնեց |

Մարին ալ | հարցմանք արաւ, |

“Հարցմանք արաւ, եւ ոչ թէ “հարցմանք արաւ”: (Է. 5.)

Առ երեսու | մէ ու ունեցի, |

— ես ուս զարցման | իլոյ, |

Արդիւնու իլոյ | որոսնեց.

“Վարդենուն փշենու: (Է. 4.)

— Զարչէ՞ | և լորդին ինչ-ը, |

Ու լուս երեւ-ու | որոսնեց.

Հարիւնանցի դիտենք հօս որ “լուսո զոյտականը ածսկանն է երեսոյն, ինչպէս զոյլու ան հասակուորին մէջ “հուրը ածսկան էր “հէր, ի՞ն: Անայ զատառանըն արին, բառն ալ իրեւ ածսկան կը ործածէ ըսկով “արին քրտինք, իբր արին նէն, “արիւնեղն, քըր-

տինք:

Մ’աներ, մ’անչենք, | մուրէ:

Այս տողին մէջ շատ ոյժ կայ, եւ կինայ կարծուիլ երեք անդամէ բարկացած “մ’աներու, “մ’անիներու, եւ “մարիկ, սակայն “մ’աները “մ’անիները, ի՞ն չետ մէկ բառ կը կառմէ, անոր արրանեակն է լոկ, եւ հոետորական շեշտ զունի. “մ՛, մակրայնշեշտան է որ, “ի, ի՞ն կորստամբը, “անիները, բառին առաջն վանին փոխն փոխադրու ած է:

Մարիկ, կոչական, եւ իկ մասնկով վիրն ալ լսած էր “իշիկ, Արդէն զիտեցնիլ թէ որդքան սիրու ած է այդ մասնիկը Անայ զատառա-

րարասոին մէջ (36), մասնաւոր բանաստեղ-

ծական լեզուին մէջ, ուր գրիթէ ամեն գրական կինայ զարդարուիլ այդ զարդով — զատեկ, մաղիկ, բազկիկ, պարիկ, անձիկ, քնիկ, ծոյիկ, սրտիկ, թփիկ, ձանիկ, տարեկ, աղաւնիկ, հւայլի: Մինչեւ իսկ կըսէ “իմազազութիւնիկն, զայականայ երգը ցցց կու տայ նշյն ճաշակը մեր հիթանու բանաստեղներուն մէջ. “եղեանին, “պատառներին, “կարմիրին, “աչխունք:

“Մէր աղոսո՞ր իբրէ՞՞ մ' | ունո՞ւ.

Պահանջմանք | ունո՞ւ մարդու.

Կ'անչէնու | ինչիլ ունո՞ւ մարդու:

Առնունք երկայն տողով, խոշոր անդամներով օրինակ մը:

Մէր լուս, մարիկ, մ' լուս, | ես նորին ոչ բամ.

Անչ ունաշնինչ օր՝ ուրիշն ոչ բամ:

Առաջնին տողն բացառիկազմիլ, “մի լար, ը երկու անգամ կրկնաւած, եւ “մարիկ, կոչականչ, կրնան կարծել տալ թէ շորս անդամ, եթէ ոչ հինգ, կը բաղկացնեն զիւտաքանչեւր տղու. սակայն երկուութեան մը անտեղութիւնը: Արդարեւ եթէ այդ տղութերը այլապէս անդամաւնք, կ'ունինածք:

“Մէր լուս, | մուրէ՞, | մ' լուս, | ես նորին ոչ բամ.

Անչ ունաշնինչ օր՝ ուրիշն ոչ բամ:

Առաջնին տողը կ'ըլլայ այդպէս հինգ անդամնիք, երկուորդը, շրտով, եւ այն այլանդամ անհաղթեամբ որ “սակի, բառը զստ անդամ կապուի, տանինինգ օր, անդամը շորս վանի տնեանյ, “արկովզ, ը երեք վանկ, “մի զամ, ը երկու վանկ: Կրնամ վատահօրէն ըսկը թէ այդ Անայ երգին ասեղծուզ այլքան հետի էր այդպէսի բոնազօսիկ բաժանում մերու գալափարէն ու քան Արեւելքն Արեւմատքէն:

74. Պ. Զապանեան գիտած է թէ նահապետ Քուչակի տաղերուն տաղաւափութիւնը Անայ երգերուն շափերուն հետ նոյն հն, եւ զգացած է թէ երկու: մէծ հատուածի (7—8) բաժնուելով աւելի քաղցրակուր կը հնչէ: Իրեկ կ'իմանամ թէ պ. Նորայր կը բաժնէ Քուչի տողերը 7—3—5: Պ. Զապանեան կը յաելլութէ “կրնան նաև բաժնուիլ 5—5—5, եւ այսպէս բաժնուածի շեշտերը շատ լաւ կ'իման իւրաքանչեւր հատածի միւլին վրայ, եւ կոտայ հիտիւեալը իւրեւ օրինակ:

1. Պ. Զապանեան. Անահիտ. ՅՆ. 81: 1907:

“Ո՞ւրեմ, ո՞ւրեմ | նիս, անձանձն, | ըշխ ո՞րեցէ՞ր
կըսէ՞ր | նեղնէ՞ր | ո՞ւրեմ | ո՞ւրեմ | ի ո՞ւր նո՞տիցը։
ք ո՞րեց ո՞ւ ո՞ւմ | ո՞րեմ ո՞ւրո՞ւմ | ո՞ւրո՞ւմ հո՞տիցը։
Դո՞ւյո՞ր զա՞ր հայո՞ւմ | ո՞րեմ | ո՞ւրո՞ւմ | ո՞ւրո՞ւմ ան-
ցո՞յցէ՞ր”

Կարելի՞է երեւակայել աւելի բռնազգօսուկ և անբանական անդամատութիւն մը: “Ուսկից, ը բաժնուած է եկար, են. °ունիր ի ծոցիս, բա-
ռեր անգամ մը կամմեր են բոլորովին կամայա-
կան ու բռնի միացումը մը, զի սոնիր, ը քե-
րականական կապացութիւն չունի “ի ծոցիս, ին
հետ, այլ “ի թեղնիքդ, ին հետ, նիկ “ի ծո-
ցիս, ին անիզելի կապացութիւնն է “ի վար
թափեցիր, ին հետ: Քոչակն մոքեն երբեք չէ՞ր
կրնար անցնիլ բառ երը նմբել այդպէս:

Աներին երկու տողերն ալ պատհօվապէս պէտք է բաժնուին ու կարդացուին սա կերպու —

Փու սերս ալ սոկի արիր, | իմ սրտիս քուրան հա-
լիցիր.
Դարձար ջան հալիսոյ արիր, | իմ սրտիս ականջն
անցուցիր:

75. Պէտք է փոթամ աւելցնել թէ այս նախապաշարումը ոչ Պ. Զօպանեամի յատուկ է և ոչ Պ. Նորայիր: Հ. Բագրատունի, Հ. Հիքր-
միք եւ այլք այս կրոգիք քերթուածներուն ինչպէս եւ հին շարականներուն ընծայած են ոսքերու. Եւ անդամներու այնպիսի յօրինուա-
ծութիւնն մը որ բոլորովին օտար է անոնց: Օտար ազգ աց տաղաչափութեանց կանոններն են որ երեւակայութեամբ վերագրուած են բնիկ հայ-
կականին, գան զի չէ խորհուած թէ Հայ յեղը, իրբու գերազանցուն սիրող գեղեցիկ պարզու-
թեան, կրնայ յացած եւ պատարած ըլլալ ամենէն բնական ու մանգամայն ամենէն գեղեցիկ ձեւը տաղաչափութեան:

Այս հիմնական թիւրիմացութեան իրբու հետաւեամբ շատ սեղութիւն կրած են մեր հեղինակները հայ տաղաչափութեան կանոններն շշտելու: Ակտասանուաեան քառանկամ տողը, որուն արդէն ակիարկեցիք (70), բացառու-
թիւններով եւ ազատութիւններով ծանրա-
բենն է: Անդամը կրնայ երբեմ, փոխաւակ չօրսի, ունինալ երեք վանկ, մինչեւ նիկ երկուք, բայց տողին երրորդ անդամը միշտ քառավանկ ըլլալուն է, եւ առաջին երկու անդամները՝ հա-
սքարար՝ ոչ երբեք նույն քան հինգ վանկ: Այս բոլորը երեւակայական են. Քննելով մեր եկեղեցական երգերուն ամենէն հիները, որուք սիկեարու գործ կը համարուին, — ունակը Ա.

Աահակայ ինկ ընծայուած — կը տեսնենք թէ գոլզեան երգերուն ձեւն ու չափերն անին: Ինչ ալ եղած ըլլայ մեր գրական նախնաց վայ օտար գրականութեան աղբեցութիւնը, չե կրցան գեն զաններ հնթանոսական դարաւաց ազգային տաղաչափութեան հոգիւն օտարացնել: Գիւ անսերեւ մեր բնական գեղեցկութիւնը կը սիրեն:

Հ. Սահակեան շատ զիտական ու խորա-
թափանց սուստմասափրութեան մը նիւթ ընելով
մեր հին շարականներուն տաղաչափութիւնը՝
հաստատած է թէ ազգային հարազատ տաղա-
չափութիւնը ամնակեալ տաղաչափութիւնն
է: Սակայն եւ այնպէս ինքն ալ տակաւին անոնց
տողերը քառանդամ կը կարծէ, եւ զաններ ան-
գամանելու փորձը կընէ ըստ այնմ: Հակառակ
իր բոլոր ճարտարութեան, կը վիրափ անոնց
պաշաճնեցնել այդ տարազ, ինչպէս կրնակ
ամներու տեսնել այժմ իր անդամատած հա-
մարներէն զունան ի մէջ բերերով, նախ, ըստ
իր բաժանմանցը, յետոյ ըստիմ փաստաբանած
երկանդամ բաժանման:

Խորհուրդ թէ | Եւ սունկիէ | որ յայում առուր |
յայունցու...
Համբաւ երեւն | մշտ հրեշտայս, | ուն սուեպէ | ու-
նիւրէ:
Ծաւա | նոր սրտոյ | ի բնիւրէնէ | +լուրէ:
Ուրէ: մորքուն | օրնենցու, | զի լուսն մէր | մորքու-
նու...
Էնք-էնէն | երին եւ երին | է եւայ-բուրոյ | դուրէ:
Ու մինեւը | ի հօրէ, | է սուբբ ոյրէն | բայցու...
Եւ | ուրուծ-ծ աննոյն | զիեցու | հանդէն էրին-
նեւա:

Այս տողին մէջ կը սկսի աչքի զաննել
քառանդամի հայեցողութեան միամը, զի Հ. Սա-
հակեան բոնագատուած է յ եւ շաղկապը ան-
գամ մը համարիլ, ինչ որ բացարձակօրէն ար-
գելուած է ո եւ է բառի համար որ շեշտ չունի:
Քանի մը ուրիշ տողեր, ըստ նոյն հեղե-
նակի —

Արծուսիւր-իւս-մըն | մովաւ Յ-ուրու | վէր | վէր
վէր-ուր-իւրու
Ընդ երեսուն | որդունց | Հըսկեցն | ժ-ունէր.
Ընդ ուրուս եւ | համբուր-ունց | , -նէ, | վա- ի-ու-
րու-ուն:
Ո՛ւ համբուր | նենդու-մէն | նշան | է սուին հանու.
Մէր-ու-ուն | յիւնէն | զուուուն-ունց | սուրբ հանին.
Զիւնց | զուուունյ | որդունց | հանդէն էրին-
րու-ուն:

Առաջին տողին մեջ ստիպուած է գլուխը, ը անդամ մը Նկասել. չորրորդ տողին մեջ՝ նեն- գութեան նշան, ը ստիպուած է երկու անդամ- ներու վերացել. հինգերորդ տողին մեջ՝ մեր- կացաւ յինքենն ը բառարումքը երկորքի բաժ- ներ է մերկացաւ | յինքենն ի և այսպէս ան- շեշտ յինքենն, ին շեշտ մը ատալ ստիպուած է. մինչ յաջորդ տողուն մեջ՝ արկած զիւրեաւ, ը մէկ անդամ ըրած է, գլուխը պահանջվ շեշտը զր անոր հաւասարն եղող յինքենն, ին շնորհած էր:

Հ. Ասհակեան կը կարծէ թէ չայ եկե-
ղցականքանատեղը ու բժեացգ եղցիկադ ոյն .ին,
և Անձիկը Նոյիրեալք ին տանց առաջին երեք
տողբրը երեք ամսնակով կամ անդամով են,
զերջին տողը երկու անգամով։ Ասկայն ինչ որ
իրեն երկու անգամ այրինուած է, չի կնար
երեք անդամի բանաւուի առանց բնաբարութի,
եւ Հ. Ասհակեան ստիպուած է շատ տեղ այդ
բնաբարութի ի գործ գնել։ Նախ պիտի գնեմ
անդամատեմն ան զիւր կերպը, յետոյ զիմը։

Ալիքի + | Համբեկելց | Շուրջն Քիվուսով.
Երթուուց | Համեսուուի + | Եւ Խոսուուի Խոսուուն.
Ի Կարծանցը | Եթ | Բ-ը Երթուուել | Պօնէ
Մուու Սիւն | Երթուուժն ի-բան:

Արժան է Հարցնել թէ, քանի որ ամեն
ամանակ կամ անդամ խօսի որոշ մաս մը
կազմէ եւ իրմէ վերջ պղոփէ գագար մը կ'են-
թագրէ, ինչ պատշաճութիւն, ինչ բնական
պեսք կայ ածականի՞ ու իր գոյականին միջն
գագար մը զնել, եւ ըսել անձնիք | նուի-
րեալքու, կամ սերկնանոր | նաշատակքի,
և անժմագես յԵտոյ ինչո՞ կուսանոր իմաս-
տուեր, ը մեկ անդամ համարին | ինչո՞ ըսենք
տանք | մայր Ալոն | |, փոխանակ ըսելու
տանք մայր Ալոն | |, և հաթէ ինչպես, ըստ իս,
պեսք է բաժնել այդ համարին իւրաքանչիւր
տողը երկու անդամի.

Ուստի և այսպէս է | Եղբայր քիչ ու ուժի,
Եցին առ և ահա այս է | Ի դեպքութիւն ի մասունքն է.
Ի պարզ այս է | Բ-ը ըստ այս է՝
Տակ ու յա Ալա | Պատրիարք է բարձի :

(Հայունական)

W. V., 9118000111111

33

Խ ԵՒ Կ ԶԱՅՆԵՐՈՒՆ ԼԺՈՐԴԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

87
87 Տիմոթեոս կուղի Հայածառութեան մէջ կոյ
ուղարկուած ձեւով բար մը, որ կը նշանակէ ՝ իսա-
քանդառան, Հանդարաբէլ, — «Ես ի վերոց մկա-
սանց ճօվու եւ մեմալ՝ ասից առ գնապահուած իրակին կա-
զապահանաց» (Տիմ. էջ 93): Կրտսեր կաթուել որ
ոյս բարը սխալ զբարւթիւն մը ըլլայ՝ փոխանակ
համանիշ խողովանու ձեւին: Բայց այս կասկածը ու
ուղարկ է: Հայերէնի մէջ առնիւնի հույս՝ «գաղաքարի
որը» Փիլ. Խոր. լատու. խորչուն՝ «որդիւուննան
առանձին առանձին լատու. խորչուն» ածածուկ տեղ
ստած, որջացեալ: Փիլ. Աւես., որոնց Հետ նոյն
է Տիմոթեոսի խողովանու «Հանդարաբէլ», ձեւու-
ածանանիւթեան կողմէ ծիրաց միեւնոյն համեմա-
տութիւնը կը գտննէք դուքք՝ «որը» եւ դուքք
ուղարկ է «Հանդարաբէլ» բառերուն մէջ:

Այսպէսով ուրեմն խշացնուել եւ խաղողնուց ծորդ բառեր են: ի եւ չ այնքան լծորդութեան համար ուրիշ օրինակներ են:

Մարգեղն է՝ մահցու տեղ, թայ մարդա, եւսին ջենոր. եւ աբքան նշանակու- թեաբք ձնաբն. Թայսր. արմատական ձեւերն են չեւ կամ ճայ՝ [թացութիւն, խնաւութիւն, շահանակութեաբք]

Խենակ՝ “կեղեւ, պատեան” Անան. դիր. էջ 38, վարդ. երգ. երգի. ուս. երկն. եւ ինեւ-
կեղեւն, պատովի կամ հաւկիթի իկեցն. դորդա-
ծական է միայն գալառականներուն մեջ. սորդա-
լուց ասկէ ամբաժան ըլլան լիուն լուրջն. սորզել-
պայել ամփոփելու Ասկ. երր. չշուն սամփոփ
լուսապ, սոզաման Առձ. բառ.: — Արքի է ինեւ-
կեղենի, ինավ, ինաւ, իւսւ “կեղեւն” մեջօր. ուր. երգ
ուրին, մոթ. Սովիթ. ինեւն, իսունիւն “կեղեւն” մոթ.
Նի. Նուն. որմէ փոխառաւ է զալաթայց
ջայց քօճակ կամ զիյո թօնիզ “պտուղի կեղեւ կամ
մոթ.”:

Խախով՝ “ահաւոր, իրօնիս (ձայնով)՝ “Պատմ-
աղեցք. (Ձեկ անգամ)” եւ իշխով՝ “մեծափոք, հպարտու-
թէք եւ առանձին դրութուած չէ, բայց կը
գտնուի իշխանութեան՝ “մեծափոք, գոռող, իշխանութ-
եան առաջնորդ, եւ առաջնորդ միջ:

Պ-է Արեկիւ, վախոց սյու արմատեն են
ողիւն «ասատիկ վախնալ». ա. մկ. զ. 10. Ասկ. ես.
ողիւն «վախ, երկիւղ, փել. Ասկ. ողիւն «վախնալ»
ա. մեն. պահեցանեն «սոսականեն»
ու ա. մկ. բ. բ. 8 եւ ես. պահեցանեն Առ. Բան.
ու ողիւն «վախնալ, ապշել, սարսափիւ բ. մկ.
16, մե. 23. Ադաթ. ողիւն «վախնալ» Փիւ. եւ
ողիւն իմ. մե. 14, Ասկ. երր. ա. եւագը.

իսու՞ կափարիէ», թ. թաղ. մէ. 19. վեցօր.
իսունել «ողբել եւ իւ. իս. 33. Սեբեր. իսունել-
շորհ. նաև իսունել իսունոցնել եւ իսուրի-
սուփ. Աթմ. իւ. 6. սու. յշ. թ. 17. վեցոր-
ւունոցնել «ողբել». Սըր. եւն: